

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

196

Na temelju članka 3. stavka 6., članka 4. stavka 2., članka 7. stavka 5. i članka 16. stavka 13. Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu («Narodne novine», broj 116/2018), ministrica znanosti i obrazovanja donosi

PRAVILNIK

O UDŽBENIČKOM STANDARDU TE ČLANOVIMA STRUČNIH POVJERENSTAVA ZA PROCJENU UDŽBENIKA I DRUGIH OBRAZOVNIH MATERIJALA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovim pravilnikom utvrđuju se znanstveni, pedagoški, psihološki, didaktičko-metodički, etički, jezični, likovno-grafički i tehnički zahtjevi kao i oblik udžbenika za pojedini razred i razinu obrazovanja, uporaba udžbenika za predmete s pretežno odgojnom komponentom te udio cijene elektroničkog dijela udžbenika u ukupnoj cijeni udžbenika koji se sastoji od tiskanog i elektroničkog dijela.

(2) Ovim se pravilnikom propisuje i način rada, postupak te kriteriji za odabir članova stručnih povjerenstava koji utvrđuju usklađenost udžbenika s predmetnim kurikulumom, standardima i zahtjevima za izradu udžbenika propisanim ovim pravilnikom, kao i način rada, postupak i kriteriji za odabir članova povjerenstava za procjenu drugih obrazovnih materijala.

Članak 2.

Izrazi u ovome pravilniku, a koji imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

II. STANDARDI I ZAHTJEVI ZA IZRADU UDŽBENIKA

Znanstveni, pedagoški i psihološki zahtjevi

Članak 3.

(1) Udžbenik je temeljen na znanstvenim i općeprihvaćenim teorijama, činjenicama i tumačenjima zakonitosti pojava i procesa, na suvremenim znanstvenim spoznajama iz područja odgoja i obrazovanja, učenja i poučavanja, kao i razvoju struke.

(2) Udžbenik je usklađen s ciljevima, načelima i odgojno-obrazovnim ishodima učenja predmetnoga kurikuluma i vezanim kurikulumskim dokumentima i usmjeren na stjecanje i razvijanje temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje.

(3) Udžbenik pridonosi stjecanju funkcionalnoga znanja, razvijanju učenikovih sposobnosti i vještina rješavanja problema i donošenja odluka, potiče kreativnost i inovativnost te razvoj kritičkog mišljenja i metakognicije.

Didaktičko-metodički zahtjevi

Članak 4.

(1) Udžbenik pridonosi razvoju kompetencija i usvajanju ishoda koji su definirani kurikulumskim dokumentima u određenom predmetu te omogućuje međupredmetnu povezanost kao i povezanosti s međupredmetnim temama.

(2) Udžbenik je strukturiran u skladu sa spoznajama i metodologijom matične znanosti, suvremenim pedagoškim, psihološkim i didaktičkim spoznajama i zahtjevima metodike odgojno-obrazovnog područja, odnosno metodike nastavnoga predmeta.

(3) Udžbenik obuhvaća sve odgojno-obrazovne ishode predmeta određenoga razreda.

(4) U udžbeniku su jasno istaknuti odgojno-obrazovni ishodi, kao i odgojno-obrazovna očekivanja međupredmetnih tema iz kurikuluma čijem ostvarivanju određeni sadržaji, aktivnosti ili metode pridonose.

(5) Aktivnosti za vrednovanje kao učenje, vrednovanje za učenje i vrednovanje naučenog obuhvaćaju sve razine usvojenosti, definirane ishodima u kurikulumu te pridonose razvoju generičkih kompetencija i viših kognitivnih procesa.

(6) Udžbenik potiče primjenu metoda aktivnog učenja i raznovrsnih nastavnih strategija, upućuje na dodatne izvore za stjecanje kompetencija te potiče na proširivanje i produbljivanje znanja.

Etički zahtjevi

Članak 5.

(1) Udžbenik je utemeljen na suvremenim znanstvenim i obrazovnim standardima važnima za potpun i skladan razvoj osobnosti djece i mladih, prenosi informacije na objektivan, kritički i pluralistički način u skladu s kriterijima utvrđenim Ustavom Republike Hrvatske, pravom Europske unije te međunarodnim pravom, uključujući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava, Europsku socijalnu povelju i Konvenciju o pravima djeteta.

(2) Sadržaj udžbenika je istinit, provjerljiv i objektivan te ukazuje na postignuća i posljedice znanstvenog i tehnološkog razvoja te globalizacijskih procesa, na etičku dimenziju čovjeka i njegovo moralno djelovanje.

(3) Udžbenik promiče:

– dostojanstvo ljudske osobe, emancipaciju, slobodu, ravnopravnost, pravednost, domoljublje, nacionalni identitet, društvenu jednakost, dijalog i snošljivost, rad, poštenje, mir, očuvanje prirode i čovjekova okoliša te druge demokratske vrijednosti

– međukulturno razumijevanje, rasnu, nacionalnu, etničku, spolnu, rodnu, vjersku ravnopravnost pojedinaca i društvenih skupina te osvješćuje pravo na različitost

– ravnopravnost spolova, na primjeren način koristeći se u jednakom omjeru ilustracijama likova obaju spolova i služeći se imenicama obaju rodova, osobito u imenovanju zvanja i zanimanja, ne narušavajući pritom komunikacijsku razinu i prirodnost hrvatskog jezika

– upoznavanje i poštovanje vrijednosti nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj te drugih naroda i kultura u Europi i svijetu

– kulturni i društveni razvoj djece i mladih pripadnika manjina u sustavu odgoja i obrazovanja.

Jezični zahtjevi

Članak 6.

(1) Udžbenik je pisan hrvatskim standardnim jezikom.

(2) U udžbeniku se upotrebljavaju kratice, simboli i znakovi normirani u hrvatskom standardnom jeziku te propisane mjerne jedinice i njihove kratice.

(3) Nazivi koji se upotrebljavaju u udžbeniku, a koji nisu jezično normirani, preuzimaju se u obliku prihvaćenom u struci.

(4) Jezik tekstova udžbenika je na svim jezičnim razinama primjeren učeniku kojemu je udžbenik namijenjen.

(5) Na udžbenike stranih jezika, kao i na udžbenike koji se upotrebljavaju u nastavi koja se odvija na stranom jeziku ili jeziku i pismu nacionalnih manjina, ne primjenjuju se odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka.

Likovno-grafički zahtjevi

Članak 7.

(1) Elementi vizualnog dizajna potiču učenika na daljnje korištenje i učenje, pazeći pritom da količina i vrsta primijenjenih statičnih i multimedijalnih elemenata pridonosi razumijevanju sadržaja i ne ometa pažnju korisnika te su izrađeni prema standardima struke i primjereni razvojnoj dobi učenika kojemu su namijenjeni.

(2) Statični (slike, grafike, ilustracije, fotografije i sl.) i dinamični elementi (multimedija, animacije, simulacije, audio i video zapisi, interaktivni elementi i sl.) kvalitetni su, jasni, sadržajno povezani, opisani nazivom i, prema potrebi, popratnim tekstom. Zvuk koji prati sadržaj je jasan, a odgovarajući zvučni zapisi kvalitetni, jezično i pravogovorno pravilni.

(3) Multimedijски sadržaj je optimiziran za uporabu na webu (omogućavati što kraće vrijeme učitavanja), odnosno na uređaju korisnika (biti što veće kvalitete, uz najmanje moguće zauzeće diskovnog prostora).

(4) Vizualno sučelje je strukturalno konzistentno, daje poticajni spoznajni sadržaj i pridonosi kvalitetnom korisničkom iskustvu. Korisnik se intuitivno i s lakoćom služi i ulazi u interakciju sa sadržajem, bez suvišnog proučavanja uputa ili pokušaja i pogrešaka pri izvršavanju jednostavnih akcija.

(5) U elektroničkom dijelu udžbenika u pravilu je osiguran opis slike (alternativni tekst u kodu dostupan čitaču ekrana ili zvučni opis) kako bi se olakšalo praćenje sadržaja učenicima oštećenog vida.

(6) Oblikovanje teksta i tablica u elektroničkom dijelu udžbenika u pravilu je prilagodljivo učenicima s disleksijom i drugim teškoćama – izbor fonta, slobodne desne margine, razmak između redaka, kontrasta i sl., kao i formatiranje teksta u kraćim odlomcima kako bi se održala pažnja čitatelja.

(7) Kako bi se učenicima s teškoćama olakšala uporaba sadržaj audiozapisa, u pravilu je vidljiv i u tekstualnom obliku (transkript), odnosno na videomaterijalu dostupni su titlovi.

Tehnički zahtjevi

Članak 8.

(1) Elektronički udžbenik u obliku elektroničke knjige predviđene za preuzimanje na uređaj korisnika, dostupan je u nekom od prihvaćenih standardnih formata, u inačicama važećima u trenutku izrade i u skladu s trenutno važećim specifikacijama za izradu sadržaja u tim formatima, kako bi se omogućila njihova uporaba na različitim platformama ili aplikacijama za čitanje elektroničkih knjiga.

(2) Elektronički dio udžbenika kvalitetno se prikazuje na različitim uređajima, neovisno o tipu uređaja na kojem se sadržaj koristi. Tekst je vidljiv i jasan, prikladne veličine i vrste slova, boje slova i pozadine te se prilagođava korisničkom prikazu, moguće ga je označiti i pretraživati. Sadržaj je izrađen tako da se, mijenjanjem veličine zaslona, automatski prilagođava novim okvirima, bez preklapanja s drugim elementima ili prikaza sadržaja izvan okvira zaslona.

(3) Ako se radi o web-serviranim sadržajima, sadržaji su izrađeni uz poštovanje W3C standarda koji omogućuje odgovarajuće prikazivanje u većini modernih web-preglednika zastupljenih u trenutku izrade.

(4) Elektronički dio udžbenika u pravilu je pripremljen u HTML formatu kako bi se osigurao jednostavniji pristup sadržaju čitačima ekrana i drugim pomoćnim tehnologijama kojima se služe učenici s teškoćama.

(5) Ako se elektronički dio udžbenika rabi komunikacijom s infrastrukturom proizvođača osiguran je siguran prijenosni kanal, a ako se koriste osobni podaci korisnika osigurava se zaštita osobnih podataka sukladno važećoj pravnoj regulativi.

(6) Tiskani dio udžbenika izrađen je u standardnom A4 ili B5 formatu ili u rasponu navedenih formata.

(7) Veličina slova i razmak između redaka u udžbeniku primjereni su optimalnoj čitljivosti teksta za određenu dob učenika, odnosno fazu obrazovanja.

(8) Uvez tiskanog udžbenika je lijepljen ili šivan, kvalitetan i konzistentan tako da omogućuje višegodišnje korištenje.

(9) Udžbenici se tiskaju na mat papiru najmanje gramature 60 g/m².

Oblik udžbenika

Članak 9.

(1) Udžbenik radnog karaktera može se upotrebljavati za Hrvatski jezik, Matematiku te Prirodu i društvo od 1. do 4. razreda osnovne škole.

(2) Udžbenici iz stavka 1. ovog članka u svom sastavu sadrže radne materijale za ostvarenje svih predviđenih ishoda i očekivanja međupredmetnih tema za pojedini razred.

(3) Udžbenik radnog karaktera može se upotrebljavati za strane jezike u svim razredima osnovne i srednje škole.

(4) Udžbenik u višim razredima osnovne škole i srednjoj školi može obuhvaćati sadržaje za dvije nastavne godine.

(5) Udžbenik Matematike u predmetnoj nastavi u osnovnoj školi u svom sastavu ima dovoljno zadataka za postizanje svih predviđenih ishoda i očekivanja međupredmetnih tema za pojedini razred.

(6) Udžbenik Hrvatskog jezika u predmetnoj nastavi u osnovnoj školi u svom sastavu ima sadržaje za jezik i književnost, integrirano u jednom ili odvojeno u dva sveska.

Uporaba udžbenika s pretežno odgojnom komponentom

Članak 10.

(1) Za nastavu Glazbene kulture odobravaju se udžbenici od 4. do 8. razreda osnovne škole.

(2) Za nastavu Likovne kulture odobravaju se udžbenici od 5. do 8. razreda osnovne škole.

(3) Za nastavu Tehničke kulture odobravaju se udžbenici od 5. do 8. razreda osnovne škole.

(4) Za nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture u svim razredima osnovnih i srednjih škola ne odobravaju se udžbenici.

Udio cijene elektroničkog dijela udžbenika kod udžbenika koji se sastoje od tiskanog i elektroničkog dijela

Članak 11.

(1) Elektronički dio udžbenika mora sadržavati barem jednu od sljedećih značajki:

(A) dinamičko predočavanje (zvučne zapise, animacije, video-zapise i animacije sa zvukom i dr.)

(B) simulaciju (virtualni pokus, simulacije s mogućnošću unosa parametara, interaktivni video i dr.)

(C) interakciju na relaciji učenik – učenik/nastavnik i učenik – sadržaj. Interakcija na relaciji učenik – sadržaj mora biti za vrednovanje (interaktivni kvizovi s povratnim informacijama) i učenje (didaktičke igre, interaktivne karte, elemente koji omogućavaju interakciju s fizičkom okolinom (proširena stvarnost) i dr.)

(2) Cijena elektroničkog dijela udžbenika koji sadrži na didaktički i metodički svrhovit način primijenjenu jednu od navedenih značajki iz stavka 1. ovog članka može iznositi najviše 10% ukupne cijene udžbenika. Pritom značajka treba biti primijenjena konzistentno i kontinuirano kroz sve organizacijske jedinice elektroničkog dijela udžbenika.

(3) Cijena elektroničkog dijela udžbenika koji sadrži na didaktički i metodički svrhovit način primijenjene dvije od navedenih značajki iz stavka 1. ovog članka može iznositi najviše 20% ukupne cijene udžbenika. Pritom značajke trebaju biti primijenjene konzistentno i kontinuirano kroz sve organizacijske jedinice elektroničkog dijela udžbenika.

(4) Cijena elektroničkog dijela udžbenika koji sadrži na didaktički i metodički svrhovit način primijenjene sve tri značajke iz stavka 1. ovog članka može iznositi najviše 30% ukupne cijene udžbenika. Pritom značajke trebaju biti primijenjene konzistentno i kontinuirano kroz sve organizacijske jedinice elektroničkog dijela udžbenika.

(5) Kategorizaciju elektroničkog dijela udžbenika iz stavka 2., 3. i 4. ovog članka utvrđuju neovisni stručnjaci koje imenuje ministar.

III. NAČIN RADA, POSTUPAK I KRITERIJI ODABIRA STRUČNIH POVJERENSTAVA ZA PROCJENU UDŽBENIKA

Postupak i kriteriji odabira članova stručnog povjerenstva za procjenu (prosudbu) udžbenika

Članak 12.

(1) Članove stručnog povjerenstva za procjenu udžbenika (u daljnjem tekstu: stručno povjerenstvo) imenuje ministar na temelju javnog poziva.

(2) Stručno povjerenstvo iz stavka 1. ovoga članka ima tri člana, a u povjerenstvu mogu biti:

- metodičar, znanstvenik, odnosno stručnjak za nastavni predmet ili područje za koje je udžbenik namijenjen
- učitelj ili nastavnik nastavnog predmeta određenoga obrazovnog programa s najmanje pet godina iskustva u nastavi.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka za članove stručnog povjerenstva mogu se imenovati:

- za udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina – stručnjak iz određenog područja ili nastavnog predmeta i metodičar koji poznaje jezik i pismo nacionalne manjine te učitelj ili nastavnik određenoga nastavnog predmeta na jeziku i pismu nacionalne manjine
- za udžbenike za učenike s teškoćama u razvoju – znanstvenik, odnosno stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskog profila.

(4) Ako za to postoji potreba, u proces stručne procjene udžbenika ministar može uključiti neovisne stručnjake iz područja vizualnog dizajna, jezikoslovlja i/ili digitalne tehnologije koji pomažu u radu stručnog povjerenstva na način da daju stručno mišljenje o udžbeniku unutar svog područja.

(5) Stručno povjerenstvo imenuje se za određeni nastavni predmet ili područje i vrstu škole.

(6) Stručno povjerenstvo može procjenjivati više udžbenika iz istog nastavnog predmeta ili područja za koje je imenovano.

(7) Ako za to postoji potreba, ista osoba može biti član više stručnih povjerenstava.

(8) Sastav stručnog povjerenstva za vrijeme trajanja postupka procjene je tajan. Stručnom povjerenstvu se dodjeljuje kod koji sadrži informacije o predmetu, razini obrazovanja i rednom broju stručnog povjerenstva, a svakom članu stručnog povjerenstva broj.

Način rada stručnog povjerenstva

Članak 13.

(1) Zadaće stručnog povjerenstva su utvrđivanje usklađenosti udžbenika za osnovnu i srednju školu s odredbama Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu, predmetnim kurikulumom, pripadajućim kurikulumskim dokumentima te standardima i zahtjevima propisanim ovim pravilnikom.

(2) Članovi stručnog povjerenstva donose pojedinačno stručno mišljenje te ga u roku od 15 dana od dana zaprimanja prijave za procjenu udžbenika dostavljaju ministarstvu nadležnom za obrazovanje (u daljnjem tekstu: ministarstvo) elektroničkim putem.

(3) Pojedinačno stručno mišljenje iz stavka 2. ovoga članka sadrži informacije namijenjene podnositelju prijave za procjenu udžbenika (u daljnjem tekstu: podnositelj), kao i informacije namijenjene ministarstvu.

(4) Informacije iz stavka 3. ovoga članka namijenjene podnositelju stručno povjerenstvo putem ministarstva prosljeđuje podnositelju koji je dužan u roku od 15 dana od primitka posljednjeg pojedinačnog stručnog mišljenja ispraviti nedostatke i dostaviti udžbenik ministarstvu, s odgovorom na sve komentare svakog člana stručnog povjerenstva.

(5) Dorađeni udžbenik s jasno navedenim izmjenama i komentare stručno povjerenstvo zajednički analizira te u roku od sedam dana od dana zaprimanja dorađenog udžbenika donosi konačno stručno mišljenje o udžbeniku s obrazloženjem koje sadrži jasne razloge donošenja takvog stručnog mišljenja.

(6) Stručno povjerenstvo konačno stručno mišljenje donosi većinom glasova ukupnog broja članova stručnog povjerenstva.

(7) Ako član stručnog povjerenstva iz bilo kojeg razloga ne može izvršiti stručnu procjenu udžbenika u predviđenom roku ili se utvrdi da je u sukobu interesa, ministar ga može razriješiti i u stručno povjerenstvo imenovati zamjenskog člana.

IV. NAČIN RADA, POSTUPAK I KRITERIJI ODABIRA POVJERENSTAVA ZA PROCJENU DRUGIH OBRAZOVNIH MATERIJALA

Članak 14.

(1) Članove povjerenstva za procjenu drugih obrazovnih materijala (u daljnjem tekstu: povjerenstvo) imenuje ravnatelj agencije nadležne za obrazovanje.

(2) Povjerenstvo iz stavka 1. ovoga članka čine dva stručnjaka iz tog nastavnog predmeta, odnosno nastavnog područja.

(3) Članovi povjerenstva u pravilu su zaposlenici agencija iz sustava znanosti i obrazovanja.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, ako nije moguće u zakonski predviđenom roku izdati mišljenja, ravnatelj agencije nadležne za obrazovanje može u povjerenstva iz stavka 2. ovoga članka imenovati i stručnjake iz drugih ustanova u sustavu ministarstva nadležnog za obrazovanje.

(5) Članovi povjerenstva samostalno prosuđuju drugi obrazovni materijal te na temelju samostalnih prosudbi donose zajedničko mišljenje o usklađenosti drugog obrazovnog materijala sa znanstvenim i etičkim normama te pedagošku, psihološku, didaktičku i metodičku primjerenost za uporabu u nastavi predmeta u razredu za koji je predviđen.

(6) Ako članovi povjerenstva imaju suprotno mišljenje ravnatelj agencije nadležne za obrazovanje može zatražiti treće neovisno mišljenje.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 15.

Danom stupanja na snagu ovoga pravilnika prestaje važiti Udžbenički standard (»Narodne novine«, broj 65/2013), Pravilnik o sastavu, imenovanju i načinu rada stručnih povjerenstava za prosudbu udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava (»Narodne novine«, broj 4/2013), Pravilnik o postupku odobravanja udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava s malom nakladom, za učenike s teškoćama u razvoju i za škole koje provode nastavu na stranome jeziku (»Narodne novine«, broj 104/2013), Pravilnik o obveznim udžbenicima i pripadajućim dopunskim nastavnim sredstvima (»Narodne novine«, broj 104/2013) i Pravilnik o postupku odobravanja udžbenika, dodataka udžbeniku i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina (»Narodne novine«, broj 104/2013).

Članak 16.

Ovaj pravilnik stupa na snagu prvoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 023-03/18-06/00055

Urbroj: 533-06-19-0002

Zagreb, 22. siječnja 2019.

Ministrica

prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.